

NOCTUA

SIVE

NOVA EX BIBLIOTHECA VETERINARIA

Kiadja az Állatorvostudományi Egyetem, Hutýra Ferenc Könyvtár, Levéltár és Múzeum

25. évfolyam
(2021)
4. számNegyedszázadnyi múzeum
a Noctuában

Az első állatorvoslás-történeti kiállítás intézményünk megalapításának 150., ünnepi évfordulója alkalmából nyílt 1937-ben. A maga nemében egyedülálló történeti anyagot azonban a II. világháború miatt sajnos csak pár évig láthatta a nagyközönség. 1984-re teljesültek a feltételek egy újabb állandó kiállítás létrehozásához, s formálódott lassan múzeummá az állatorvos-történeti gyűjtemény, melyről a Noctuában az első lapszámtól kezdve rendszeresen jelentek meg kisebb-nagyobb híradások.

Az első öt év két legjelentősebb írása: *Az ars veterinaria emlékei a Múzeumban* címmel dr. Drobinoha Angéla múzeumi referens Magyarország egyetlen állatorvosképző intézményének történeti gyűjteményéről villant fel adatokat és érdekességeket, valamint kiscsoportos látogatási lehetőséget kínál az állandó kiállításban.

A *Termokauter, orvosi oklevél, viaszló* című cikk adományokról tájékoztat. Neves egyetemi állatorvos professzoraink (Aujeszky Aladár, Hutýra Ferenc, Kómár Gyula és Nádaskay Béla) leszármazottai az alma materhez való erős kötődésről tettek tanúbizonyságot, amikor a hagyatékából rájuk maradt, állatorvoslással kapcsolatos iratokat, tárgyakat, fotókat a múzeumnak ajándékozták. Ezzel a nemes gesztussal felbecsülhetetlen értékű dokumentumok kerültek az egyetem birtokába.

2002-ben elkészült a *Jeles napok – jeles emberek / Képek a magyar állatorvosképzés és állatorvoslás történetéből I.* CD-ROM, mely az első modern formájú publikáció e témakörrel kapcsolatban, ráadásul a könyvtár honlapján mindenki számára hozzáférhető.

A történeti adatforrások kezelésében számomra rendkívül szimpatikus az a

szemléletmód, miszerint az Állatorvostudományi Könyvtár, a Magyar-Kossa Gyuláról elnevezett történeti könyvgyűjtemény, a múzeum és a levéltár együtt (kiemelés tőlem) alkotja az egyetem- és állatorvoslás-történeti kutatások „nyersanyagát”. Ebben a komplex közgyűjteményi egységben nyomtatott, kézzel írott, képi és elektronikus dokumentumokat kezelnek együtt a könyvtárosok, a levéltáros és a muzeológus.

Az állatorvosláshoz köthető tárgyak, dokumentumok, valamint az egyetem-történeti emlékek egyre nagyobb jelentőségét mutatja, hogy két év múlva egy teljes, négyoldalas lapszámot az állatorvostörténeti és a vele rokonságban álló európai múzeumoknak, virtuális és valóságos kiállításoknak szenteltek. Ez valóban *Történelem több dimenzióban*. A dióhéjban megírt – Steindl Imre és Róth Miksa műegyetemi könyvtárban zajlott tanár-diák találkozásainak történetével gazdagított – mini campustörténetet véleményem szerint érdemes lenne bővebb lánczá fűzni, ismert anekdotákkal és újabb történetek gyűjtésével kiegészíteni, s így publikálni. Bár a

szájhagyományon alapuló szubjektív történetírás létjogosultságát sokan kétségbe vonják, az „oral history” finoman árnyalja, színesíti a történettudományt.

2008-ban két újabb gyöngyszemmel gyarapodott szabad hozzáférésű internetes gyűjteményünk: létrejött a Magyar Állatorvosi Panteon és az állandó kiállítás digitális változata, az ún. virtuális múzeum, mely nyomtatott formában katalógusként is funkcionál.

Az első kismúzeumi időszak kiállítás a 120 éves állat-egészségügyi törvény előtt tiszteleg (2008). Ezt követte a *Zongora és patkolástan*, majd a húsvizsgálat témaköre. Ugye, milyen változatos?

A hazai állatorvosképzés 225. tanéve alkalmából tartott kari ünnepséghez az Állatorvos-történeti Gyűjtemény a „*Mit adott a magyar állatorvos-tudomány a világnak?*” című új, időszak kiállítással csatlakozott, melyben szemléletesen mutatták be, hogy a jelenlegi, nemzetközileg elismert, színvonalas oktató- és kutatómunka alapjait a 19. sz. végén teremtették meg. 1896-ban az ezredéves kiállításon, 1900-ban pedig a párizsi világkiállításon mutatták be az állat-egészségügyi vívmányokat és az állatorvosképzés fejlődését.

Az állandó kiállítás is új színfoltokkal gazdagodott. Egy több mint félszáz lovaséremből álló gyűjteményt ajánlódékozott nekünk dr. Fehér Dezső c. egyetemi tanár, a Magyar Lóverseny Vállalat volt igazgatója. A különböző országokból származó emlékérmeken magas művészi igényességgel kidolgozott loábrázolások és lovasjelenetek láthatók. Az 1900-as párizsi világkiállításon ezüstéremmel jutalmazott, nemzetek patkóit bemutató táblák az üllői Nagyállatklinikáról kerültek át hozzánk. A több mint ötszáz, 110 éves patkó restaurálását szakmai irányítás mellett az intézmény munkatársai végezték – bemutatva, hogy *Így patkolunk mi*.

Így gyógyítunk mi! címmel a Múzeumok Éjszakája apropóján a Levéltárral

és a Kisállatklinikával közösen szerveztünk gazdag programokat.

A magyar állat-egészségügyi szolgálat létrejöttének 120. évfordulójára az egyetemen rendeztünk időszakos tárlatot, a 125. évi megemlékezés alkalmából pedig *Az élelmiszerlánc-biztonság jövője* címmel tartott szakmai konferencián. A Hotel Aquincumban tartott rendezvényen egy üveges vitrinből és óriástablókból álló kamarakiállítást tekinthettek meg az érdeklődők – tudósítja Váradi Adél, az új muzeológus a Noctua olvasóit.

Éltre kelt múzeum címmel alapos ismertető található arról, hogy mi minden történt a múzeum háza táján 2014-ben. A Magyar Nemzeti Múzeum kertjében 19. alkalommal rendezett Múzeumi Majálisra a *Lódoktorok Párizstól Isonzóig* című kétnapos programunkkal debütáltunk. Felhívtuk a figyelmet a könyvtár előterében újonnan kialakított évfordulós vitrinre és az egyik Róth Miksa-üvegablak alatt létrehozott párkánytárlatra. Örömmel jelentettük, hogy a hónap műtárgya címmel indult online sorozatban havonta más-más állatorvos-történeti vagy állat-egészségügyi tárgyat mutatunk be a múzeum honlapján. Az állandó kiállításban egy Kincsem-sarok nyílt a csodakancsa születésének 140. évfordulója alkalmából, nem utolsósorban annak is köszönhetően, hogy sikerült egy ifj. Vastagh György által készített Kincsem-szobrot vásárolnunk.

A Magyarországon 1999 óta megrendezésre kerülő Kulturális Örökség Napjain is először vettünk részt ebben az évben az állatorvos-tudományi kart képviselve. Rendhagyó campusnéző túrát hirdettünk meg a campus neoreneszánsz stílusban épített és a Zsolnay-műhely szecessziós hangulatot árasztó, ornamentikás kerámiáival díszített épületei között. Büszkén jelenthetjük, hogy négy turnusban 102 látogatónk volt!

Magyary-Kossa Gyula születésének 150. évfordulója tiszteletére a Magyar Orvostörténelmi Társaság és a SZIE ÁOTK az aulában tartott közös rendezvényén egy, a névadó emlékeiből összeállított alkalmi kiállítást is megtekintettek a résztvevők 2015-ben.

Állatorvosok az élelmiszer-biztonságért c. programunkat sokan felkeresték a múzeumi majális hétvégéjén. Sok látogatóban ekkor tudatosult, hogy ennek

a biztonságának a termeléstől a szállításon, feldolgozáson át a felhasználóig mindvégig meg kell lennie.

Mintegy a majálisos rendezvény folytatásaként, a Múzeumok Őszi Fesztiválja keretén belül egy időszaki kiállításban élelmiszer-biztonsági problémák megoldását mutattuk be történeti jelleggel: egykor és ma. A programsorozat célközönsége: a szőlész-borász, cukrász, mezőgazdász tanulók, biológia tagozatos középiskolások, a téma iránt érdeklődő fiatal felnőttek voltak. A tájékoztató előadásokat a NÉBIH meghívott előadói tartották, majd dr. Szita Géza (SZIE ÁOTK) rendhagyó tárlatvezetése zárta a programot.

Önállóságunk és kiállításunk megújulása küszöbén 2016-ban Daday András múzeumalapító 170 évvel korábbi felhívását ismételte meg a kar muzeológusa. A kérelmet akkor a Magyar Állatorvosi Rendhez címezték, most az alma materben végzett volt diákokat célozta meg az írás.

A 21. Múzeumok Majálisán a *Tudomány és művészet az állatorvosok szalonjában* című kihelyezett interaktív kiállítással szerepeltünk. A *Zongora és patkolástan* c. korábbi időszakos kiállítást alapul véve elsősorban a Varga és a Nádaskay család életére fókuszáltunk, érdekességként említve, hogy Liszt Ferenc egyik kései tanítványa Varga professzor úr lánya, Varga Vilma volt.

2017-ben volt az utolsó Múzeumok Éjszakája, melyen megújulásra váró állandó kiállításunkat a régi formájában nyitottuk meg a szélesebb publikum előtt.

A 2018. év két dolog miatt is kiemelkedő a múzeum szempontjából: ekkor sikerült pályázati forrás bevonásával az 1896-ban, a millennium alkalmából készült ún. Hutýra-szalagot restauráltatni, továbbá megnyitottuk az új egyetem-történeti kiállítást. Az aulából nyíló új kiállítóterben az 1787-es alapítástól 2016 júliusáig, az önállóvá válásig mutatjuk be időrendi sorrendben az egyetem elődintézményeiben az állatorvosi oktatás történetét.

Nemcsak a Semmelweis Orvostörténeti Múzeummal, hanem a Magyar Mezőgazdasági Múzeummal is különösen jó szakmai kapcsolatot ápolunk. Utóbitól „Nem csak állatszobrász” címmel ifj. Vastagh György-emlékkiállítást kapunk kölcsön. Reméljük, a pandémia elmúltával mi, hasonló gyűjtőkörrel ren-

delkező múzeumok újra sikeresen dolgozhatunk majd együtt.

Távlati terveink között szerepel egy új szakma- és egyetem-történeti kiállítás megszervezése a múzeumban található *ars veterinaria* emlékeiből. (VA)

Kutyák, macskák és a COVID-19 – cikkajánló szabadon hozzáférhető cikkekkel

Clements, H., Valentin, S., Jenkins, N., Rankin, J., Gee, N. R., Snellgrove, D., & Sloman, K. A. (2021). Companion Animal Type and Level of Engagement Matter: A Mixed-Methods Study Examining Links between Companion Animal Guardianship, Loneliness and Well-Being during the COVID-19 Pandemic. *Animals*, 11(8), Article 2349. <https://doi.org/10.3390/ani11082349>

Eskandari, E., Marzaleh, M. A., Roudgari, H., Farahani, R. H., Nezami-Asl, A., Laripour, R., Shiri, M. (2021). Sniffer dogs as a screening/diagnostic tool for COVID-19: a proof of concept study. *Bmc Infectious Diseases*, 21(1), Article 243. <https://doi.org/10.1186/s12879-021-05939-6>

Goryoka, G. W., Cossaboom, C. M., Gharpure, R., Dawson, P., Tansey, C., Rossow, J., Behravesh, C. B. (2021). One Health Investigation of SARS-CoV-2 Infection and Seropositivity among Pets in Households with Confirmed Human COVID-19 Cases – Utah and Wisconsin, 2020. *Viruses-Basel*, 13(9), Article 1813. <https://doi.org/10.3390/v13091813>

Hamer, S. A., Pauvolid-Correa, A., Zecca, I. B., Davila, E., Auckland, L. D., Roundy, C. M., Hamer, G. L. (2021). SARS-CoV-2 Infections and Viral Isolations among Serially Tested Cats and Dogs in Households with Infected Owners in Texas, USA. *Viruses-Basel*, 13(5), Article 938.

<https://doi.org/10.3390/v13050938>

Hobbs, E. C., Reid, T. J. (2021). Animals and SARS-CoV-2: Species susceptibility and viral transmission in experimental and natural conditions, and the potential implications for community transmission. *Transboundary and Emerging Diseases*, 68(4), 1850-1867. <https://doi.org/10.1111/tbed.13885>

Hosie, M. J., Epifano, I., Herder, V., Orton, R. J., Stevenson, A., Johnson, N., Consor, C.-G. U. C.-U. (2021). Detection of SARS-CoV-2 in respiratory samples from cats in the UK associated with human-to-cat transmission. *Veterinary Record*, 188(8), Article e247. <https://doi.org/10.1002/vetr.247>

Hosie, M. J., Hofmann-Lehmann, R., Hartmann, K., Egberink, H., Truyen, U., Addie, D. D., Mostl, K. (2021). Anthropogenic Infection of Cats during the 2020 COVID-19 Pandemic. *Viruses-Basel*, 13(2), Article 185. <https://doi.org/10.3390/v13020185>

Jeziarski, T., Camerlink, I., Peden, R. S. E., Chou, J. Y., Marchewka, J. (2021). Changes in the health and behaviour of pet dogs during the COVID-19 pandemic as reported by the owners. *Applied Animal Behaviour Science*, 241, Article 105395. <https://doi.org/10.1016/j.applanim.2021.105395>

Klaus, J., Zini, E., Hartmann, K., Egberink, H., Kipar, A., Bergmann, M., Meli, M. L. (2021). SARS-CoV-2 Infection in Dogs and Cats from Southern Germany and Northern Italy during the First Wave of the COVID-19 Pandemic. *Viruses-Basel*, 13(8), Article 1453. <https://doi.org/10.3390/v13081453>

Kogan, L. R., Currin-McCulloch, J., Bussolari, C., Packman, W., Erdman, P. (2021). The Psychosocial Influence of Companion Animals on Positive and Negative Affect during the COVID-19 Pandemic. *Animals*, 11(7), Article 2084. <https://doi.org/10.3390/ani11072084>

Lauzi, S., Stranieri, A., Giordano, A., Lelli, D., Elia, G., Desario, C., Paltrinieri, S. (2021). Do Dogs and Cats Passively Carry SARS-CoV-2 on Hair and Pads? *Viruses-Basel*, 13(7), Article 1357. <https://doi.org/10.3390/v13071357>

Perise-Barrios, A. J., Tomeo-Martin, B. D., Gomez-Ochoa, P., Delgado-Bonet, P., Plaza, P., Palau-Concejo, P., Barbero-Fernandez, A. (2021). Humoral responses to SARS-CoV-2 by healthy and sick dogs during the COVID-19 pandemic in Spain. *Veterinary Research*, 52(1), Article 22. <https://doi.org/10.1186/s13567-021-00897-y>

Pomorska-Mol, M., Turlewicz-Podbielska, H., Gogulski, M., Ruszkowski, J. J., Kubiak, M., Kuriga, A., Postrzech, M. (2021). A cross-sectional retrospective study of SARS-CoV-2 seroprevalence in domestic cats, dogs and rabbits in Poland. *Bmc Veterinary Research*, 17(1), Article 322. <https://doi.org/10.1186/s12917-021-03033-2>

Könyvajánló

Vetter Szilvia:

Anya! Ugye, megtarthatom?

A 2021-es évben a hazai állatvédelemben számos előrelépés történt: meg-

alakult az ÁTE Állatvédelmi Központ, az állatok világnapján megszületett Magyarország Állatvédelmi Kódexe az Állatorvostudományi Egyetem kezdeményezésére, illetve elindultak a felelős állattartást támogató, egyelőre kutyatartók számára meghirdetett, rendkívül népszerű Gazdijogsi-képzések.

A Noctua előző számának hasábjain a fiatal állatorvos, Balatonyi Lilla többrészesre tervezett sorozatának első darabját, az Egy kutya útmutatója kis gazdijnak c. kötetet mutattam be. A fiatal generáció megismertetése az állatvédelem, a felelős állattartás alapjaival kiemelten fontos, ezért választásom ezúttal is egy gyerekeknek szóló könyvre esett, Vetter Szilvia: *Anya! Ugye, megtarthatom?* c. mesekönyvére.

A 7-11 éves gyermekeknek szóló mesekönyv főhőse Ricsi, a 9 éves kisfiú, aki mindennél jobban vágyik egy kutyára, ám szülei úgy gondolják, még nem érkezett el ennek az ideje. Biológus és állatorvos nagypapái révén már sokat tud a természetéről, de még sokat is kell tanulnia. Ricsi és nagypapája sétájuk során megmentenek egy gyurgyalagot. Peti, a gyurgyalag meggyógyul, de egy idő után egyre szomorúbb lesz, Ricsi pedig szeretné kideríteni ennek okát. Ricsi és az álmaiban felbukkanó mesefigurák (az aranyszőrű bárány, a kis herceg és a róka, Piroska és a nagymama), valamint Fidó, az álombeli és

állatok szabadságáról, az ösztönökről, kóbor kutyákról, az állatmenhelyről, az ivartalanítás fontosságáról, a szaporítókról, örökbefogadásról. A meséből azt is megtudhatjuk, Ricsi megkapja-e a hön áhított kutyát.

A mese végén található kérdéssor megválaszolásával pedig meggyőződhetünk arról, készen áll-e gyermekünk a nagy feladatra: gondoskodni egy élőlényről, felelősséget vállalni érte élete végéig. Ha a gyermek minden kérdésre helyesen tud felelni, a válasz az egyértelmű igen.

A szerzőről:

Dr. Vetter Szilvia jogász, az Állatorvostudományi Egyetem oktatója, az Állatvédelmi Jogi, Elemző- és Módszertani Központ (ÁTE Állatvédelmi Központ) vezetője, egy fiúgyermek édesanyja. Az *Anya! Ugye, megtarthatom?* kikölcönözhető az Állatorvostudományi Egyetem Könyvtárában.

Az érdeklődő gyerekek és szülők figyelmébe ajánlom a témához kapcsolódó alábbi oldalakat is:

<https://allatvedelemgyerekeknek.hu/>

<https://www.facebook.com/allatvedelemgyerekeknek/>

[\(PVO\)](https://www.facebook.com/allatvedelemgyerekeknek/)

Ki miben segít?

Winkler Bea, könyvtárigazgató: kutatástámogatás, minőségügy, MTMT, HuVetA, honlap, olvasószolgálat

Bikádi Katalin, könyvtáros: használatképzés, MTMT-támogatás, olvasószolgálat, kutatástámogatás

Bozó Bence Péter, levéltáros: állatorvos-történet

Illek Nikolett, könyvtáros: olvasószolgálat, könyvtármarketing, MATARKA-feldolgozás

Kiss Józsefné Oláh Edit, könyvtáros: könyvtárközi kölcsönzés, folyóiratok, Magyar Állatorvosi Bibliográfia

Miszori Katalin, könyvtáros: olvasószolgálat, MTMT-támogatás

Mudri Diána, könyvtáros: olvasószolgálat, titkár, MTMT-támogatás

Pálfyné Varga Orsolya, könyvtáros: könyvesbeszerzés, feldolgozás, olvasószolgálat

Sárkány Laura, könyvtári asszisztens: másolatszolgáltatás, feldolgozás

Várad Adél, főmuzeológus: állatorvos-történet

